Andrej E. Skubic

Sanče ni več

I

Se je tukaj vse skupaj začelo? To je bil najbolj čuden večer na svetu.

»Živjo …«

Počutil se je butasto. Ko se je približeval, si ni predstavljal, da bi bil lahko kdo tukaj. Kdo, mater, pa sploh ve za ta kraj? Ta jasa je bila praktično od začetka delo njegovih rok. Prej je bila samo majhna čistina v goščavi na otočku, ki ga z obeh strani oblivata rokava Sajevke, ampak je med svojimi samotnimi raziskovanji ugotovil, da je pravzaprav zanimiv kraj, poleg majhne brzice, in da se lahko tukaj človek fajn sam usede in grunta, kar hoče. Pa je začel lomiti veje, ruvati javorove mladike, iz struge je prinesel par zlizanih plošč laporja … Stezo na otoček s strani Sajevca je shodil praktično sam, bila je komaj prehodna, s strani Brvarij pa sploh nikoli ni videl kakšne poti. V glavnem, jasa je bila zadnji kraj, kjer bi koga pričakoval. Ampak bili so: pet mulcev, vsi gotovo par let starejši, vsaj trinajst, eden prav ogromen. Na sredo jase so nametali kup dračja. Pa tudi on ni ostal neopažen. Čim se je približal, so se grozeče obrnili proti njemu, kot da branijo svoj teritorij.

»O, koga pa imamo tukaj?«

»Nisem vedel, da je kdo tukaj,« je rekel Gogi.

Vsi so mu bili čisto neznani, torej očitno iz Brvarij. S sovražnega ozemlja.

»Tale je sajevški,« je pokimal orjak in pljunil na tla. Zarežal se je drugim. »A nimate tam svojega kresa?«

Gogi je sklenil, da se bo delal kul, izgubiti nima nič. Tudi če je zanje samo mulc. Tudi on je pljunil na stran in ga mirno pogledal nazaj.

»Ne bom med tistimi kreteni. Zanje mi čisto dol visi.«

To je bilo res. Šel je proč od travnika poleg visokih, počrnelih opečnatih zidov fabrike: ob grmadi med fabriko in gozdom so poleg starejših članov sajevške bande posedali Grojzdek, Džoni in kompanija, kadili so in se režali, in tisti starejši jih očitno sploh niso imeli namena nagnati ali vsaj napizditi. Podmladek njihovega luzerstva pač, dovolili jim bodo, da svetijo zraven in spijejo še kakšen pir, potem pa dretju in teženju sploh ne bo konca. Brez veze. Rajši je kidnil v samoto, da bi bil malo na svoji jasi, sam. Imel je tudi svoje čike, lahko bi si konec koncev tudi prižgal ogenjček, če je že prvi maj. Potem pa tole. S svojo kripljasto nogo se niti približati ni mogel tako, da ga ne bi nihče slišal.

Ob njegovi izjavi so se spogledali.

»Pa saj ni slab, ta mulc.«

»Imam čike,« je navrgel Gogi. Zdaj so ga pogledali s še večjim zanimanjem.

»RES ni slab, ta mulc,« je ugotovil orjak.

»Mi imamo pivo,« je rekel drugi.

In res, izkazalo se je, da imajo v potoku, katerega drugi rokav je tekel nekaj metrov za jaso, celo gajbo. Gogi ni mogel

verjeti, kje so mulci staknili toliko piva. Sam je v trgovini lahko rekel, da ga je po cigarete poslal foter; alkohol pa je zmeraj kupoval samo takrat, kadar ga je res poslal foter, nikoli zase. Kakšen cigaret, in to točno na tej jasi, ko je premišljeval – alko pa, kurc, s tem sta se nalivala foter in Arsen, pa Grojzdek in njegovi, on pa ni imel nobenega namena biti tak kreten kot oni.

»Boš enega?«

Mogoče pa nocoj vseeno bi. Situacija je taka, da bi težko rekel ne, če so se že očitno pripravljeni skompati z njim. Še nikoli se ni kdo hotel takole skompati z njim.

»Prosim,« je rekel, in vsi so se spet zarežali tej besedi, kot da bi povedal kakšen štos.

»Jaz sem Bata,« je rekel orjak in dvignil roko.

Kakšne pol ure kasneje so ugotovili, da se že dovolj temni, da bi mogoče lahko res prižgali tisti ogenjček. Zagorel je počasi, veje so bile vlažne, glasno so pokale in se kadile. Mulci so preklinjali in se prestavljali s strani na stran, da bi se umaknili dimu.

»Tudi naši so na drugi strani že zakurili,« je ugotavljal Matej.

»Zakaj pa vi niste tam?« je vprašal Gogi. Bata je zamahnil z roko.

»Tisti so banda, od gasilskega doma,« je pojasnil. »Ni čisto varno.«

Gogi ni imel pojma, kdo naj bi bili banda od gasilskega doma, na teren sajevške vsekakor ni prihajala. V Brvarjah ni poznal nikogar. Tile so bili prvi, ki jih je srečal, in zgledali

so čisto okej. Življenje bi se zdelo lažje, če bi bili oni njegovi sošolci, ne pa Grojzdek in Džoni s kompanijo. Konec koncev je brvarska šola celo bliže njegovemu domu. Ampak se je lahko samo spomnil, kako je foter prezirljivo zamahnil, ko je to enkrat omenil.

»H kmetom bi rad hodil? Pa kaj še. Sajevka je meja sajevškega rajona, in ti si čisto enako dober kot vsak drug tukaj,« je rekel.

»Ampak v šoli so sami kreteni,« je pripomnil Gogi.

»Če te kdo zajebava, ga daj pa na gobec.«

Tako kot Arsen, ko je še tja hodil, bi lahko dodal. Čeprav to sicer ni bil noben argument, kajti Arsen, sedem let starejši, je bil psihič, njega z njegovo kripljasto nogo pa bi, če bi koga usekal, samo zbili po tleh in zmleli kot mrčes. Ampak tega ne moreš ravno reči fotru, ker bi bil potem žalosten.

Drugi fantje so spili že kar nekaj piva in začeli so postajati glasni. Tudi Gogi se je glasno režal, čeprav je žulil svojega prvega v življenju, ampak od tega je v njem kar nekaj brnelo. Potem pa se je v grmovju nenadoma zaslišalo lomastenje, kot bi prihajal medved.

»Koji kurac,« se je ozrl Bata, ampak na jaso se je izmed vejevja nenadoma prebil velik, odrasel tip. Moral jih je imeti vsaj osemnajst, če ne dvajset. Gogi je pomislil, da je najbolj verjetno kdo od tiste nevarne bande. Imel je šminkersko frizuro, nekam umazane široke kavbojke, razkoračil se je poleg ognja in se zazijal vanje. Krohota je bilo v hipu konec.

»Bata! Mate! Frane!« je zatulil. »Kaj v pizdu mater je to? A bi radi naredili požar?«

Očitno jih je vse poznal. Mulci so zgledali poklapani.

»Kakšen požar?« je pohlevno ugovarjal Mate. »Saj je vse mokro.«

»Usedi se, Mate,« je tip rekel s strupenim glasom, ki ni poznal ugovora. Mate se je hitro usedel na vlažno zemljo. Tip se je ozrl po drugih.

»Jaz sem kres gor na travniku prijavil na policiji in gasilskem domu,« je rekel s tresočim se glasom, za katerega je Gogi nenadoma prepoznal, da je tak kot Arsenov, kadar je pijan. Ta glas pomeni, da se komaj zadržuje. »Rekli so, da bom jaz odgovoren, če bo sranje. Zdaj pa vi tukaj kurite zraven v gošči, da se kadi kot sto hudičev. Mene ne boste s tem jebali. Jaz sem odgovoren. Vsakič je potem kakšno sranje, policaji pa mene potem v rit. Ugasnite to.«

»Nobenega sranja ne bo, Šunka,« je rekel Bata. Bil je skoraj enako velik kot ta tip, torej Šunka, ampak vseeno dosti mlajši. Zato ga je ta samo ošvrknil s pogledom in rekel enostavno:

»Usedi, se, Bata.«

Bata se je ubogljivo usedel in prekrižal noge po turško. Gogi je strmel v dogajanje. Mater, fantov je bilo pet, skupaj z njim šest – čeprav od njega ne bi bilo nevemkakšne koristi –, ampak se mu pustijo komandirati kot kakšne pičkice! Ni mu šlo v račun. Za povrh še tip, ki ga kličejo Šunka. Saj niti ni zgledal kot nevemkakšen silak, in Bata je konec koncev ogromen. Poleg tega je v njem brenčalo tisto pivo, ki ga je popil, in pri enajstih letih se to kar pozna.

»Kdo si pa ti?« je Šunka premeril Gogija.

»Jaz sem Gogi,« je rekel Gogi. »S Sajevca.«

»Ampak je v redu,« je hitro pripomnil Bata s tal, kot da je Gogi ravno po neprevidnosti bleknil nekaj, kar bi ga lahko stalo glave.

»S Sajevca?« se je posmehnil Šunka. »Usedi se, Gogi s Sajevca.«

Gogi je strmel naravnost vanj.

»Zakaj?«

»Usedi se.«

»Ne bom, če ne poveš, zakaj.«

Šunka je zijal vanj in ni mogel verjeti svojim očem. Menda se mu že dolgo ni kdo takole postavil po robu kot tale mulc. Mulce je treba vendar vzgajati.

Postavil se je tik pred Gogija in se malo sklonil, da se mu je zastrmel naravnost v oči.

»Usedi se!«

»Bom *se usedel, samo če mi razložiš, zakaj.«*

Šunka se je frustrirano ozrl okrog sebe. Ni mogel verjeti, da zdaj prihaja do nekakšnega parlamentiranja – in to z majhnim kripljem! Vseeno pa je bilo videti, kot da mu je nekako pod častjo, da bi takega kriplja po čeljusti. Treba bo nekako drugače, verbalno avtoritativno.

»A ti bi rad, da te ubijem?«

Gogi samemu sebi ni mogel verjeti, kaj dela. Navznoter se je ves tresel, na zunaj pa je bil popolnoma miren. Tipa so se vsi neznansko bali, torej je očitno mogoče, da je sposoben koga resno razbiti. Ampak trma, še podžgana s tistim pivom, je bila močnejša. Ne, on ima zadosti tega, da mu vsi serjejo po glavi. Foter. Brat. Grojzdek, Džoni, Nedžo. Pa saj ne gleda prvič kakšnemu psihiču v oči.

»Ne bi rad, da me ubiješ,« je rekel z otrplim obrazom. »Samo jaz sem prišel sem, da me ne bi tisti kreteni od mojega brata pri našem kresu brez veze poniževali, samo zato, ker imam slabo nogo. Ne maram se usesti, če je brez veze. Če pa ima vezo, pa okej, se bom usedel.«

To je malo naložil. Od kresa je šel zaradi sošolcev. Med tistimi starejšimi je bilo res par Arsenovih frendov, Arsena pa ne, ker je šel z glavnino družbe na glavni kres na mestnem gradu. Ampak če smo že pri psihičih, ga je mogoče dobro omeniti.

»A, a imaš brata?« je posmehljivo rekel Šunka.

»Arsen Dervan je njegov brat,« je čivknil Frane. Ja, jim je prej to povedal. Čisto slučajno.

Šunka se je ozrl k njemu in na hitro rekel:

»Usedi se, Frane.« Da se je vsaj ta hitro usedel, ga je očitno nekoliko pomirilo. Zato se je spet obrnil h Gogiju in nenadoma pojasnil, kot je to zdaj po novem potrebno: »Sem mu rekel, da se usede, ker je govoril, čeprav ga nisem nič vprašal.« Strmela sta si v oči.

»A ti misliš, da je tvoj brat frajer?« je nadaljeval Šunka.

»Ne, moj brat je peder.«

»Mater, boš ti enkrat nastradal,« je rekel Šunka. Še kar ga je gledal, ampak zdaj se je nenadoma zdel mirnejši.

In Gogiju se je posvetilo. Šunka je imel tudi rdečkaste oči – res je bil že dobro nažgan in zgledal je podobno kot foter, kadar pride zvečer iz bufla domov in se zna takole zastrmeti v človeka. Potem pa se lahko zgodi karkoli. Lahko se tudi čisto nepričakovano razneži. Ker je bil od žuriranja pri kresu gor na travniku pijan, se mu je zdelo vredno

pridivjati sem skozi goščavo in težiti nekim mulcem; zdaj pa se je po tem prerekanju, ki se je tako zavleklo, ker ni usekal takoj, ves nekam omehčal. Kot da ne ve več, kaj naj reče. Saj so ga konec koncev vsi drugi ubogali.

»Imate še kakšen pir?« je rekel in se ozrl po drugih.

»Seveda!« je Mate planil pokonci in se zapodil proti potoku. V hipu je prinesel nazaj steklenico in jo ponudil.

Nadaljevanje večera je potekalo drugače kot začetek.

V nadaljevanju je zgledalo, kot da Šunka pravzaprav k njim na jaso ni prilomastil zato, ker bi hotel opozarjati na nevarnost požara, ampak ker je bil žejen! Mogoče je pri njihovem kresu, kjer so začeli že dosti prej, zmanjkalo pijače, pa je sklenil preveriti, ali je mogoče tukaj komu kaj pobrati. In zdaj se je nenadoma ves zmehčal. Tukaj niso samo imeli pira, bili so tudi hvaležna publika, ki požira vsako njegovo besedo. Eden od njih je brat zloglasnega Arsena, ki je strah in trepet Sajevca. In ta brat zdaj pravi, da je Arsen peder. Pohvalno. In ti mulci mu bodo dajali pivo, ker se ga bojijo. Čisto v redu bo, če magari pred njimi, ki so konec koncev še zeleni, nedorasli, pove še kaj vzgojnega. Poslušali bodo z odprtimi usti. Prvi pir je praktično zeksal, potem pa se ob drugem spustil v psovanje prekletih policajev, ki so tukaj samo zato, da ljudi jebejo. Njega in vse tiste njegove frende. Samo zato, ker kdaj kaj razgrajajo pa koga malo nalomijo, naj bi bili za vse krivi.

»Potem te pa zaprejo v celico pa te mlatijo. Pa se policaj usede pred tebe: 'Kaj bomo naredili s tabo, Šunka?'« Stresal je z glavo, kot da pripoveduje tragedijo. »Najprej eden, pa

gre ven, pa pride drugi. Pa pride tatretji pa ti reče: 'Glej, fant, v arest boš šel, če ne poveš, kdo je vlomil v skladišče gor pri vrtnariji.'« Zaupljivo se je nagnil h Gogiju, kot da vse to zdaj predava zato, da bi lahko Gogi razumel, zakaj je prej hotel, da se usede. »Kaj bi ti naredil, a? A bi bil pogumen?« Gogi je še zmeraj samo strmel nazaj. »Jaz pravim, nimam pojma, o kakšnem skladišču govorite, on pa spet: 'Oj joj, Šunka, kaj bomo s tabo naredili?'« Potolkel se je po prsih. »Jaz jim nič ne povem. Ker Šunka ne cinkari. Potem me pa jebejo, ker ne cinkarim. Če bi cinkaril, bi imel mir pa bi bil car. Tako me pa jebejo. Da bom šel v arest, če bo na kresovanju požar.« Vzgojno je potresel z dvignjenim prstom. »Nikoli ne cinkarit, fantje.« Spet se je nagnil h Gogiju. »Saj ti mi ne zgledaš, kot da bi cinkaril, a ne. Samo ti vseeno za vsak slučaj še enkrat povem.«

To je bil najbolj čuden večer na svetu.

❖

BADABUM, TRESK, GLOGADIŽIBAM!

Pa sta zgrmela na tla kot žerjav, ki je nespametno skušal dvigniti tank. Okrog njiju so se razletele še stvari z omarice, ki sta jih sklatila med padanjem.

»Budala! Pohabil si me!« je v krohotu izdavila Sanja, ko sta se zvijala na ploščicah za vhodnimi vrati. Bila sta ogromen, od udarca s časopisom omotičen pajek, in ta je trzajoče premikal osem okončin v prvih jutranjih žarkih iznad dreves na drugi strani ceste. Poskus, da jo v njunem zadetem stanju na rokah nese čez prag, definitivno ni bil pametna ideja.

»Pohabil? Ne, daj, ne se bat,« je momljal Gordan s široko razprtimi očmi. »Sem prisegel, da te bom mazil pa pazil, v dobrem in slabem, mazil pa pazil … Vse na listu piše … Samo ne vem, kje je zdaj tisti list …«

»Pri Jocu je ostal, ziher. Kreten …« se je krohotala Sanja.

Enormne količine kaberneta čez noč in potem še tisti džojnti na afterju pri Jocu so ga naredili še bolj simpatično prismuknjenega, kot je bila vajena. Ampak svet je bil trenutno tako svetel in premaknjen, da je to spadalo zraven. Saj je še sama komaj verjela, kje je – v hiši praktično zgodovinske vrednosti, predmestni furmanski postojanki, katere zidovi še zmeraj dišijo po svežem malanju, katere pohištvo ima še zmeraj vonj po Ikei, parket pa po svežem laku. Še pred uro je ždela v Jocovem fotelju, natrobljena kot angelček. In še pred dvema urama so se pred Skarabijo spopadali z zahtevnim izzivom, kako spraviti v taksi velikega pesnika narave Svita Metlikoviča in njegovega slikarskega kompanjona Finka. Bilo je dosti protestiranja za samo še zadnji drink. Izkušeni taksist je brez vmešavanja opazoval, kako so enega spravili na sedež, potem pa je ta, čim so se podali na lov za drugim, v trenutku nepozornosti spet pobegnil iz avta in nazaj k preddverju, kjer se je Gordan z očitno na smrt zaspanim natakarjem objemal v zahvalo in slovo. Nazadnje je med tretjim tovrstnim preobratom veliki pisatelj urbanega sveta in sicer super človek Joc Marn končno ostal pri vratih taksija kot stražar in je, ko so spet ujeli Svita in ga pripeljali nazaj, zadovoljno pokazal, da je Fink na zadnjem sedežu že »preklopil v taksi način«, se pravi, zaspal z na stežaj odprtimi usti. Sanja, Gordan, Joc in Ramšak so se spravili

v drugi taksi, ampak Joc je pred svojim stanovanjem vse tri zvabil še na *nightcap*, kot je temu rekel, čeprav se je že nakazoval sončni vzhod. Tam je Sanja napol ležala v strganem fotelju in premišljevala o ambicioznem planu, da si zvije še en tobak. Ramšak je stikal po bifeju, Joc zvijal džojnte, Gordan pa razkladal nekaj o izraelskih postholokavstskih porničih stalagih, o katerih je ravno pisal esej. Potem je Sanja v naročju zagledala zvito smotko.

»Sploh nisem imela pojma, kaj je,« je pozneje razlagala Gordanu. »Sem gruntala, a sem si ga že sama zvila pa pozabila, ali pa je džojnt, ki mi ga je zabrisal Joc, medtem ko sem stran gledala.«

»Saj ne moreš vedet.«

»Ful me je zanimalo. Pa sem rekla: bom zvedela samo, če prižgem.«

»To je pravi pristop. Ta zdrava otroška radovednost.«

»Mi slikarji moramo stvar začutit, če hočemo ustvarit odnos do nje. No, vsaj jaz sem taka.«

To je bila definitivno že faza blebetanja.

Zdaj dva dni ne bom mogla iz postelje, je pomislila. Prestara sem za to. Kdaj sem nazadnje takole potegnila celonočno? Najmanj petnajst let mlajša sem bila, ziher. Verjetno še v Malmöju. Nisem več za to. Ali pa sem, pa sem pozabila, kako se to dela. Ker je zdajle v bistvu pasalo. Kot da bi bila spet stara trideset. Samo itak je bila izredna prilika, taka za samo enkrat v življenju. Ali pa več kot enkrat. V glavnem, ne dostikrat. Še več ur prej je nejeverno zijala v velikansko omizje v obliki črke U, ki se je vleklo čisto do konca dvorane, v bleščanje krožnikov in pribora, bele

prtičke, postavljene v stožce. Sedela sta na čelu, na njegovi desni Ramšak, na njeni levi Hana Amber. Čisto ludilo.

»Kaj sva to naredila?« je spraševala Gordana. »A je tebi jasno?«

»Ne čisto,« je rekel, ves eleganten v srajci z ruskim ovratnikom, črnem lajbiču in z blond lasmi, segajočimi do ramen in lepo pospravljenimi za ušesi. Ona v elegantni rdeče-črno-beli obleki in s tokrat estetsko ukročenim košem težkih črnih štren na glavi.

»A se nama je odpeljalo? A zdaj sva pa mož pa žena?«

»Tako pravijo.«

»A si ti nor?«

Zastrmel se je vanjo s tistimi večno razprtimi očmi, zaradi katerih je bil ves čas videti, kot da bi bil presenečen ali navdušen. Morda so bile prav oči krive za to, da je človek težko odmaknil pogled od njega ali se zadržal, da ne bi še sam kdove zakaj postal ekstatičen.

»Sanča. A mi boš zdajle, v tej fazi, rekla, da si iskala normalnega?«

»Ne, sori, samo trenutek slabosti.«

Če ne prej, ji je moralo priti do živega, ko sta imeli govor priči. Najprej Ramšak, sam veleški župan – ki ga je Sanja, čeprav naj bi bil njegov najstarejši prijatelj iz otroštva, kot ji je razložil Gordan, v dobrih dveh letih, odkar sta bila skupaj, srečala samo enkrat. Takrat, ko sta ga šla skupaj zaprosit za to čast. Bil je tudi prvi direktor Velesa, ji je bilo povedano, založbo sta ustanovila in sfurala skupaj. Odkar je kot mlad, propulziven podjetnik kandidiral za župana in zmagal, se pač manj vidita, ampak glej – to je eden tistih,

za katere ni važno, ali se z njimi redno družiš ali ne, ker sta, tudi če sta narazen, zmeraj na isti valovni dolžini. Edini sploh možni kandidat za pričo.

Ramšak, markantna pojava v črni obleki, s sivečimi lasmi in prodornimi, izrazito modrimi očmi, se je dvignil in rekel:

»Gordan, stari moj.«

Prostor je potihnil. Okrog sto ljudi za dolgima krakoma omizja je bilo oblečenih silno pestro – od Cerrutijevih oblek in kostimčkov do usnjenih rokerskih jaken in razvlečenih kargo hlač. Gordan je zastavil stvar na veliko, od samo Sanjinih povabljencev pa sta bila tukaj samo mama in Peter. Tadva sta za to priliko pripotovala iz samega Belizeja, kamor sta se penzionirala, ker se je Peter med svojimi zadnjimi hidroelektrarniškimi projekti zaljubil v lokacijo, cene in klimo. Pa seveda Hana. Nekaj drugih možnih ljudi ni bilo. Ni bilo na primer Maye Pech Herrera, ampak ona je bila iz nekega drugega življenja. Niti seveda Jörga.

»Draga družba,« je začel, »samo par stvari bi rad povedal. Ker se spodobi. Pa mi ni lahko, ker nisem vajen sentimentalnosti.«

Definitivno ni zgledal sentimentalne sorte, prej gospodovalne. Pravzaprav je bil Sanji že ob tistem edinem srečanju malo zoprn. Nekam teatralen.

»Znam imeti govor, kako tretje največje slovensko mesto poleg tehnologije nujno rabi investicije v kulturo, ker tako vlaganje ni nikoli stran metanje denarja, ampak investicija v kreativnost meščanov, ampak tole …«

»To!« se je zadrl Gordan.

»Bi pa rad povedal zgodbo,« se Ramšak ni zmenil zanj. »Od vas večina pozna Gordana kot *moverja* in *shakerja*, s katerim je treba v slovenski kulturi računati … Jaz pa poznam zgodbo o dvanajstletnem mulcu, ki je meni rešil življenje.«

Sanja je s pogledom preletela družbo, zaustavil se ji je na Arsenu, Gordanovem malo srh vzbujajočem bratu, bivšem džankiju z razbrazdanim, nezdravim obrazom, ki je sedel čisto na koncu desnega kraka omizja in strmel nekam predse. V tistem trenutku je naredil fris, kot da hoče posmehljivo prhniti, a se je zadržal.

»V peti razred sem šel, ko sem se s tastarimi preselil na Sajevec. Iz centra na delavsko periferijo. Meni se je zdelo, da med divje domorodce. Moj foter je bil pred svojim časom, bil je menda prvi, ki se mu je zdelo fajn, da bi si kot direktor postavil hišo zunaj mesta, blizu narave. Pa me je poslal tukaj v šolo. Da spoznam delavski razred! On si je mislil, *što ne ubije, jača*.«

(Smeh.)

»Meni se je zdelo, da bo to moja smrt. Okrog mene sami otroci proletarcev iz Tovarne turbin Sajevec, pa vsi so vedeli, da sem iz tiste ogromne bajturine blizu gozda.« Razširil je roke. »Bil sem legitimna tarča. Vsak dan so me pljuvali pa me frcali po glavi, špeglastega razvajenčka. Mene, pa še enega šepavega mulca iz zakotne socialne bajte pod hribom, notri v gozdu. Ta je imel še večje sranje, od rojstva pokvarjeno nogo, skoz so mu jo nekaj operirali in je šepal po šoli … Do danes so mu jo zrihtali, da se sploh več ne ve; ampak takrat je bil bogi. Tako da sem si še jaz, ki so

me ravno tako maltretirali, mislil, z njim se pa vseeno ne bom družil. Je še za stopničko nižje. Zmeraj je dobro imeti kakšnega takega.«

Vsi so nenadoma gledali resnobno. Tudi Sanja je pozorno poslušala.

»Potem pa me starši spet en dan pošljejo ven! Kao, glej, kako lep dan, pojdi poiskat prijatelje, boš videl, kako bo fajn. Jaz bi se rajši v zemljo pogreznil kot med tisto mularijo. Sem pa videl plakate, da je na Brvarjah gasilska veselica. Kaj sem jaz, dvanajst let star pa iz centra, vedel, kaj je gasilska veselica – sem mislil, da bodo kakšni gasilci nastopali pa kaj špricali … In sem šel pogledat, sem si mislil, na Brvarjah me nihče ne pozna, bom imel mir. Ampak …« Naredil je dramatično pavzo. »Tam pa veselica kot veselica! Okrog gasilskega doma harmonika, vse že popoldne divje pa nažgano, malo stran ob poti pa skupina mulcev, malo starejših. Tudi tega nisem vedel, da so si delavci s Sajevca pa kmetje iz Brvarij sovražniki … Potem pa s tiste strani primaham jaz, piflar s špegli kot pepelniki …«

Postavnega možakarja s hipnotično modrimi očmi si je bilo težko predstavljati kot piflarja s špegli kot pepelniki. Operacije oči danes res delajo čuda.

»Takoj so bili okrog mene. 'Ooo, gospod profesor!' 'A je to *japanska buba*?' En ogromen tip je stopil direkt predme: 'Ej, a so to taprave *rifle*? Daj, da jih sprobam.' Jaz sem se že videl, kako mi hlače dol potegnejo pa letim v Sajevko. Potem pa stopi naprej en šantav miniaturen mulc pa pravi: 'Pustite ga, on je okej.' Pa oni: 'A ON je okej?' Pa pravi – ta kripelj, ki je bil na šoli še eno stopničko nižje –: 'Jaz garantiram za njega!'«

(Smeh.)

»Ni mi bilo jasno, kako tisti mali invalid, ki ga na Sajevcu tepejo tako kot mene, na Brvarjah odloča o življenju in smrti!«

Tudi Gordan se je krohotal. Očitno mu je bila taka prezentacija lika in dela všeč.

»V glavnem, tastari so bili presrečni, da sem si našel prijatelja. Pa tudi če je iz tiste nacionalizirane socialne bajte, v katero so dali občinske reveže … Pri nas je bil zmeraj dobrodošel. To je moj prijatelj.«

Omizje je zaploskalo.

»Zdaj nima veze govorit, kako je bil ta občinski revež priden … Da ni samo dobil štipendije pa doštudiral, ampak – da nisem bil jaz, ki sem *iz nobel familije*, tisti, ki je njemu petnajst let pozneje ponudil službo … ampak on, primerjalc pa filozof, meni, ekonomistu! Pa ne kar eno službo, ampak direktorsko. Sem lahko samo rekel, okej, bo pa moje prvo delovno mesto v karieri direktor. Sicer samo založbe Društva savinjskih študentov, ampak – direktor! Gordan, ne jaz, je bil tisti, ki je odkril to nišo založb, v katere investirajo študentske organizacije. Vse drugo je pa itak zgodovina …«

Spet ploskanje. Še zlovešči Arsen na koncu mize je počasi dvignil roke in naredil par robotskih ploskajočih kretenj.

»Ali pa ne, samo še par stvari v zvezi s tem.« Ramšak se je nagnil naprej. »Našla sva se, ker so naju skupaj tepli. Drugače bi si bila težko bolj različna. Gordan si je hodil k nam domov izposojat knjige, ker smo jih mi imeli, oni pa

ne. Hotel je biti *good boy*. Jaz pa sem doma očetu kradel čike, tiste Astor, da bi bil tak kot on … in sem hotel biti *bad boy*. Sva se dopolnjevala! On je mene, špeglarja, učil, kako se peca punce. Ker je treba povedati: sori, Sanja, moram; čim je bil na gimnaziji, ven iz Sajevca, pred njim 'varna ni bila nobena'. Imel je karizmo, jezik namazan, ta fant, kar iznenada! V diskaču na Rakovniku je šel v klub z eno punco, ven pa z drugo. S tistimi svojimi velikimi okami …« Naredil je dramatično kretnjo. »Bil je 'nemiren duh', kot se lepo reče. Recimo trideset let. Kaj zdaj frise delaš! Ja, to si delal. Sanja pa … se je pojavila pred … koliko? Dvema letoma? Kot kakšna srnica od nikoder in … v momentu ukrotila tega kozla.«

Razlegel se je smeh. Ramšak se je ozrl k Sanji.

»Sanja, ne poznava se še dobro, ampak vem, da moraš imeti supermoči, da ti je ratalo. Tako da te občudujem, če si začarala tako genialnega, tako super človeka, mojega najboljšega prijatelja. Gordan, Sanja – na mnoga leta, bogata in srečna!«

Razlegli so se vzkliki, zacingljali so kozarci. Sanji je malo odleglo, ko je steklo po grlu, zdelo se je nujno, dušil jo je cmok. Gordan se je nagnil in nekaj zašepetal na uho Ramšaku, čim se je usedel, na Sanjini strani pa je vstala Hana Amber. Za razliko od Ramšaka bi bila z zgubanim obrazom in robato držo videti kot užaljena upokojena snažilka, če ne bi bila oblečena v ekstravagantno dolgo, ohlapno obleko iz črnega kaftana, iz katere so štrlele dolge, suhe roke. Nosila je črne visoke čevlje, podobne bulerjem, ki so za poroko in za njeno starost delovali bizarno in bi bolj

pristajali kakšni vdovi na skinheadovskem pogrebu, ki išče novega moža. Srebrno sive lase je imela dolge in zataknjene za ušesa. Ko jo je Sanja zjutraj zagledala, je bila navdušena: stara pravljičarka se ni izneverila sami sebi. Strogo se je ozrla po občinstvu, za katero se je zdelo, da je pod njenim pogledom otrpnilo. Potem je spregovorila s tihim, blagim glasom, takim, za katerega ni bilo treba, da bi bil glasen, ker je vajena, da vsi utihnejo, ko spregovori.

»Sedim ti jaz takole nekega dne sama za slovenskim štantom na sejmu v Bologni … čisto tako, vsi iz moje založbe so kidnili nekam, mene so pa pustili tam na štantu, kot da sem hostesa … Tej založbi ne bom omenjala imena …«

»*Mental note*: *nikoli* se zamerit Hani Amber,« je proti Sanji zašepetal Gordan, da se je namuznila.

»In sedim tam,« je nadaljevala Hana, »med gorami knjig pa hrupne mularije pa špekulantov … ko prikolovrati do štanta ena suha punca v črnih hlačah, v puloverčku, s kljunastim nosom pa ogromnim čopom črnih las pa z veliko mapo pod pajsko, vsa zgubljena. Sem si rekla, glej, čopasti ponirek. Pa pride k meni pa reče: 'A je tukaj kdo od (tiste založbe, ki ji ne bom omenjala imena)?' Sem rekla, urednica je na sestanku, lahko jaz kako pomagam? Pa je rekla: 'Jaz sem Sanja Genjac, iz Švedske. Po rodu pa iz Velešja.'« Hana je razširila roke. »Če bi mi kdo takrat rekel, da mi grozi, da bom morala imeti zaradi tega ponirka tri leta pozneje pred zbrano publiko govore!!! Če bi to vedela, bi se skrila pred njo na sekret. To je hujše kot nastopati pred otroki.«

Spet smeh.

»Sem jo samo nič hudega sluteč vprašala, kaj ima v mapi. Mi je pokazala. In – najprej me je že tisto, kar sem videla, dol vrglo. Danes že vsi poznate te slikarije, takrat so jih pa samo Švedi. Ko sem jaz videla tiste elegantne, damske volkove! Tiste zlobne, srhljive zajce … Sem si samo rekla, tole je pa moja davno izgubljena sestra, ki so jo kot otroka psoglavci ukradli pa odpeljali na Švedsko … Tej punci ni nič sveto, kar ne sme biti sveto. Sem rekla, a bi šli midve na eno kavo? Ker jaz pa pišem, glej, tamle so moje knjige … Je rekla: a se da tukaj kje kaditi? Še en sestrski signal! In sva šli ven, v neki lokalček, brezvezen bifejček, ki je imel zunaj tri mize. Ko sva prišli do pulta, je rekla: jaz bi en chianti …«

Vsi so se začeli nasmihati, zdaj celo Arsen.

»V glavnem! Jaz sem imela tisti dan plan, da se po sejmu zapeljem do centra pa se grem malo turizem, pa na kakšno pašto bolonjeze. Pa se nisem. Sva kar sedeli tam pred pajzelčkom pod betonskimi stolpnicami, bilo je nekam mraz pa vlažno za april v Italiji, pa čvekali kot dve otroški prijateljici, ki se sto let nista videli. V momentu sva bili zmenjeni, da bom zrihtala, da bo ona ilustrirala mojo prvo knjigo pri Velesu. Povedala mi je celo zgodbo svojega življenja. Kako sta jo mama in očim pri šestnajstih zvlekla na Švedsko, stran od prijateljev, v čisto tujo deželo, kjer so govorili odštekan jezik … V Östersund, od vseh možnih krajev! A sem prav rekla? … Mesto, ki je veliko kot Velešje, samo ni Velešje, desetkrat bolj mrzlo pa s šest ur dolgim dnevom pozimi. Ob jezeru, v katerem živi pošast, ki se ji reče … nekaj kot neki *štor brodet*, ne morem si zapomniti imena. Tam se je naučila slikati, v naravi, na otoku *Frösön* …

Oprosti, to težko izgovarjam tako, da se ne sliši kot kuhar v Muppet Showu. Ko sva do večera spili že zadosti tistega chiantija, sta naju dva dedca, ki sta prišla s sejma, vprašala, če lahko prisedeta, ker je vse zasedeno. Ona se je samo zabuljila, kot da ju kritično ocenjuje, če sta zadosti seksi, pa rekla: 'Naaah ...'«

(Smeh.)

»Z repom med nogami sta šla, nesrečnika!« se je nenadoma skoraj zadrla, da bi preglasila družbo. »No, takrat sem spoznala najbolj genialno umetnico, najbolj lepo, zmešano dušico, kar jih poznam. In vse drugo je legenda … Jaz sem kriva.« Hana je razširila roke. »Jaz sem tegale čopastega ponirka pripeljala na Veles.«

Ploskanje je bilo zdaj še glasnejše kot med Ramšakovim govorom.

»No, Gordan je dobil ne samo mojo pravljico, dobil je še mojo prijateljico. Ki si je ne zasluži. Gordan, ti si edina napaka, ki jo je naredila v življenju, toliko, da veš, pa čeprav si v redu …«

Med vsesplošnim smehom je Gordan le opravičujoče razširil roke.

»Sanja, ti si moj mali čopasti ponirek. – Čuvaj ga. – Ne ga pokvarit. – Bodi srečna, Sanja.«

Sanja je bila med huronskim ploskanjem, ki je sledilo temu govoru, čisto solzna, čeprav si ni mogla kaj, da ne bi pomislila, da je Hana vseeno ne pozna tako dobro, kot si misli. Ker je sicer ne bi ravno opisovala kot nedolžno dušico, ki jo je treba čuvati in nikakor ne pokvariti. Ampak mogoče ima Hana kakšne druge standarde za to, kaj je

pokvarjeno in kaj ne. Pravzaprav jih gotovo ima. Zato sta se konec koncev tudi tistega dne v Bologni tako v momentu ujeli.

Vse te besede so se Sanji še kar vrtele po glavi, ko je dvajset minut po tistem krohotajočem se pobiranju s tal, kamor sta se zvalila po Gordanovem poskusu nošenja neveste čez prag, z opranimi zobmi zlezla v veliko novo zakonsko posteljo poleg novopečenega moža, ki je že začenjal globoko dihati v snu. Nobeden od njiju ni bil v stanju, da bi mislil na legendarno romantiko prve poročne noči. Jutri bosta bolj pri močeh. »Čuvaj ga. Ne ga pokvarit.« Glavo je pritisnila ob jeklene rešetke vzglavja in se prižela h Gordanovemu hrbtu, da bi potegnila v nosnice njegov vonj, v katerem se je še zmeraj čutila toaletna vodica od zjutraj. Ko je Gordan v polsnu stisnil med dlani njeno roko, so ji skozi glavo bliskale še druge brezštevilne podrobnosti nore, nenormalne noči. Mamin solzni pogled, s katerim jo je ošvrkavala mimo Petra, ko se je naslanjala na Gordanovo ramo in poslušala Ramšakovo govoranco; kako ji je šepnila »Tako sem srečna zate«, ko ste se okoli polnoči poslavljali, še zmeraj nejeverna, da je njena odštekana, pobezljana hčerka privolila v nekaj tako zelo meščanskega, kot je poroka. »Dobrega moža si si našla,« ji je dejala že, ko ji ga je po njunem prihodu v Slovenijo prvič predstavila. Ha, kajti Gordan namreč ni od muh. Gordan je:

- glavni urednik Velesa, ki je iz lokalne veleške študentske založbe prerasel v eno največjih založb v državi,

- avtor z Rožančevo nagrado ovenčane knjige esejev,
- neodvisni mestni svetnik v občini Velešje,
- član sveta Cankarjevega doma,
- pogosto vabljen komentator v televizijskih oddajah,
- praktično že lastnik hiše, v katero se bosta čez nekaj ur skotalila skozi vrata.

Tisti malo neprijetni, a vseeno kar nekako nujni ples s Petrom, ko se je že nevemkolikič v življenju silil igrati vlogo očeta, čeprav ga je od teh poskusov zmeraj samo bolela glava. In tisto Ramšakovo čvekanje, ko sta s Gordanom krohotaje obujala spomine na partizanske čase založbe. Kako so na primer od ministrstva dobili denar za prvi večji projekt, ker so vnaprej poskrbeli, da naj bo sestanek za organizacijo gostovanja na knjižnem sejmu v Pragi ob sedmih zjutraj, in so vedeli, da od njihovih največjih konkurentov pri domoljubni *Modri reviji* ne bo ob taki nečloveški uri nihče dovolj trezen ali priseben, da bi bil sposoben utemeljevanja finančnih postavk, oni pa so bili vseeno še mladi in naspidirani. Potem bleščeče se oči Metlikoviča, Finka in Roberta, ki jih je med obhodom gostov srečala na terasi in so se pogovarjali, kje je zdaj Fazl, zakaj ni Fazla, in ko je vprašala, kdo je to, so rekli, da nima tukaj nihče nobenega stafa in da bi bil Fazl lahko zato zelo zaželena oseba, oseba s substancami, »tako rekoč substancialen človek«, je rekel Fink. Potem otožni in hkrati hudobni pogled Arsena, h kateremu se je za kako minutko usedla, da ga povpraša, kako je. Ni ji bilo jasno, zakaj pravzaprav vztraja tukaj, če se z nikomer ne pogovarja, pa tudi pije ne kaj dosti; in rekel je

samo, da o, njemu sploh ni dolgčas, ima še bogato notranje življenje, da rad opazuje vso to snobarijo na kupu, sploh pa Gordana živčnega, ker ve, da se boji, da bo on, Arsen, v kakšnem trenutku naredil kakšno sranje in usekal koga po pički – in potem je pogledal Sanjo in se zarežal in rekel, da mu ne pade na pamet, da bi koga po pički, da zato tudi noče kaj dosti piti, ker če bi, bi to mogoče tudi res naredil. On pa zanalašč noče, samo Gordana rad malo nervira. In potem jo je vprašal, a bi šla z njim plesat, ampak je ravno v tistem trenutku kot strela z jasnega uletel Ramšak in jo zgrabil za roko, da bo zdaj vsak čas na vrsti torta. In potem še tiste Hanine besede, ampak to več ni bilo čisto jasno, ali je spomin ali pa že začetek nekih bizarnih sanj, kajti zdelo se je čisto nesmiselno, kot da ji je napol zašepetala v uho: »Konec sveta bo, jaz pa oblečena čisto tako kot za vsak dan.«

Sanja se je šele zgodaj popoldne zbudila z obrazom, skoraj prilepljenim na posteljo, in lahko je samo ugibala, ali se je v spanju slinila.

❖

Ob zavesti, da se poleg njiju v goščo vzpenja še Sanča, je Gogija ščemelo v želodcu. Kakorkoli stvar obrneš, je bila baba. Mogoče ne nevemkakšna; ni bila Andreja ali Ines, ki bi ju človek v razredu rajši skrivaj pogledoval in sanjaril – ampak res samo sanjaril, kajti kakšna taka ne bi Gogija ali Ramzija niti opazila, razen mogoče kot oviro za prosto gibanje po hodniku. In pravzaprav je Grojzdek zadnjič, ko so z družbo

spet fantazirali, katero v razredu bi najrajši dali dol, o Sanči prhnil, da »nje ne bi, pa če mi plačaš«. Bila je majhna, debelušna, postrižena na kratko in črna kot Ciganka. Ampak vseeno punca. Tisto čudno bitje, ki te zna pogledati, kot da si nor, čim se hočeš malo zajebavati. Pa ju tokrat ni. Verjetno je tudi edina iz razreda, ki je bila sposobna na sceno reagirati tako, kot je.

»Kaj pa imata?« je vprašala, ko ju je videla ob robu gozda nad mostičkom čez Sajevko.

»Mrtvo veverico,« je vzvišeno rekel Ramzi, kajti take trofeje ne najdeš vsak dan.

»Zdaj jo bova kremirala,« je dodal Gogi, ves vznemirjen nad Ramzijevo idejo.

Pokazala sta konzervo od ananasovega kompota, v katero je bilo stlačeno rdečerjavo trupelce, napol zakrito s črnkastim cofom košatega repa. Konzerva je sicer izvirala s kupa svinjarije poleg makadamskega parkinga ob mostičku, kamor je malomaren folk, ki je na parkingu žural, odmetaval smeti.

Sanča ni rekla »FUUUJ!« ali »BLJAAAAK!«, ampak je fascinirano zijala v konzervo.

»Najbrž jo je kakšna mačka dokrajčila,« je rekel Gogi.

»Kako jo bosta kremirala? Kako se pa to dela?«

»Pridi zraven, pa boš videla.«

»A misliš, da si ne upam?«

In to je bilo to.

Gogi je zadnje čase praktično prenehal hoditi v Brvarje. Bata in njegova druščina so bili sicer okej, ampak vseeno – bili so toliko starejši, da so jim hodili po glavi samo čiki, pir in

babe, Gogi pa jih je le imel komaj dvanajst. Pivo se mu je kljub tistemu pogumu, ki mu ga je dalo takrat na jasici, celo malo gravžalo. Ampak zdaj je bil tukaj Ramzi. Z njim se je dalo narežati. Imel je neznansko domišljijo za vse sorte neumnosti. Tako kot tole s to veverico, s katero je zdaj očaral še Sančo.

Nekaj deset metrov so se vzpenjali v strm, zaraščen gozd; Gogi in Ramzi sta bila v novi družbi nenadoma molčeča, le spogledovala sta se. Baza, proti kateri so se vzpenjali, je bila jasica v podrasti poleg velike bukve, ki sta ji v lubje že vrezala svoji imeni. Na robu je ležalo prevrnjeno gabrovo deblo, prikladno za sedenje.

Gogi in Ramzi sta takoj začela znašati na kup suho dračje, ki ga je bilo pod podrastjo dosti. Bil je neznansko suh in vroč junij, kmalu bo konec šole. Adijo, peti razred.

»A ti boš pa samo gledala?« je Gogi navrgel Sanči, ko se je usedla na tisto strohnelo deblo. Ubogljivo je vstala in se lotila dela. Gogi je odločno lomil debelejše veje, in kmalu je bila zgrajena majhna grmada.

»Tole ima, da je zadosti,« je rekla. »Samo lahko bi postavili okrog kamne. Da bo lepo.«

Ramzi je prhnil. »Da bo lepo.«

Sanča ga je pogledala. »Ja no, veverica si zasluži, da je lepo. Saj je lepa žival.«

Komaj je prišla, pa bi si že rada izmišljevala. Ampak bilo je res: ograjena s kamni bi bila bolj prava grmada za kremacijo. Naj bo vse skupaj bolj spektakularno. Res je: ženske ideje lahko dajo vsemu skupaj piko na i.

»Saj to sva mislila,« je vzvišeno rekel Ramzi in zagrabil najbližji kamen. Gogi je nemudoma zagrabil največjega, ki je

bil v bližini, veliko apnenčasto ploščo, ampak ko jo je dvignil, se je pod njo začel zvijati ogromen slepec. Sanča je odskočila.

»Šit! Kača!«

»To ni kača, to je slepec.«

Gogi ga je zagrabil in dvignil. »Kaj je, reponja?«

Slepec je nemočno, munjeno migal z zadkom.

»Morali bi ga kremirati skupaj z veverico,« je rekel Ramzi. »To bi bilo dbest.«

»Zakaj?«

»Stare civilizacije so zraven mrtvih zmeraj žrtvovale še par njihovih služabnikov, da jim bodo potem v posmrtnem življenju služili.«

»Kje si to slišal?«

»Kako bo kača služabnik od veverice?« je vprašala Sanča.

»Sem nekje prebral.« Ramzi je zamahnil z roko. »Kaj pa ti veš, kdaj ti lahko kača prav pride? Itak pa, kot je Gogi rekel, je slepec, ne kača.«

Gogi se je zarežal. Načitan fant z gobcem, tale Ramzi. Daleč je že to od tistega prestrašenega bitja s teleskopskimi špegli, ki ga je na začetku leta Novakica pripeljala pred kateder in rekla: »To je Ožbolt, vaš novi sošolec. Priselili so se iz centra.«

»Brez dlake je, nima nog pa po tleh leze, zame je to zadosti kača,« se ni pustila Sanča. »Itak ga pa ne moreš kremirati živega.«

»To se lahko hitro reši.« Gogi je slepca položil na deblo, na katerem je še malo prej sedela Sanča, pobral manjši kamen in slepca kresnil po glavi, da se je kašasto razletela.

Sanča je osuplo zavzdihnila, ko je slepčevo telo še nekaj časa krčevito opletalo z repom v Gogijevi roki.

»Faak,« je rekla. »Kaj ti je bilo to treba? Saj ti ni nič naredil.«

»Kaj bi zdaj rada? Pred kačo te je rešil.«

»Pizda, to smrdi,« je rekel Gogi. Plameni so postali že blazno visoki, da se je med njimi komaj še videlo konzervo, s katere je že na začetku zginil papirnati ovoj s sliko rezin ananasa. Ramzi se je zarežal. Sanča je fascinirano strmela v pločevino, v kateri sta cvrčala in šumela veverica in ostanek slepca.

»Tako je smrdela od babi bajta,« je rekla, »ko je zažgala zrezke, ko smo prišli k njej na kosilo … Ona je zdaj v domu. Kao nobenega več ne pozna, tudi očija ne, pa je njen sin.«

V bistvu zanimiva punca, Sanča. Saj res, da govori malo zasanjano, kot da v glavi ni čisto gladka – ni čudno, da se druge punce, afne, bolj delajo norca iz nje; ampak govori čisto zanimive stvari. Mogoče škoda, da se ni zmenil zanjo, če ga je v prejšnjih letih kaj ogovarjala. Mogoče ni imelo veze, da bi mu moralo biti nerodno. Tudi zato, ker je veljala za grdo. Še tega bi se manjkalo, da bi razred pogruntal, da se obadva, dva razredna čudaka, pogovarjata. Če bi se začeli za njima dreti »Sanča in Gogi, to je lepi par«, bi se lahko samo še ustrelil. Mogoče pa je šele zdaj, ko je z Ramzijem, postalo to nekako izvedljivo. Lahko so vsaj prijatelji.

»Tole zdaj res že tu mač smrdi,« je nazadnje priznal še Ramzi.

»Ne vem, kako so une tvoje stare civilizacije zdržale,« je rekel Gogi.